

A nők és a béke.

Az Új idők egyik minapi számának »Kerek asztal« című rovatában a Feministák Egyesülete választójogi és békeakcióját lemosolyogva többek közt ezt írták: »Én csak azt mm értem, honnan veszi a feministák illusztris elnöke azt a meggyőződést, hogy a nők annyira békeszeretők. Azok a nők, akiknek szavuk volt a világpolitikában, egy cseppet sem viselkedtek békésen. Az orosz anyacámó, Mária román királyné, Elena olasz királyné és a montenegrói hercegnők tudvalevőleg vérszomjas valkűrökként szították a háború tüzet. A világ leghíresebb feminista egyesülete, a londoni surfragetteké háborús lázban őrvjögött.«

Miután ezt a felületes »érvelést« másoktól is haloltuk, itt is ismertetjük azokat a témákat, amelyekből a feministák bizalmat merítenek arra, hogy a választójoggal felruházott nők politikai jogaikat az emberiség jövőendő békéje érdekében érvényesítik majd.

Politikai jog felelősségével felruházott nők a világháború egész tartama alatt sehol és soha sem uszítottak háborúra. Példa erre Jeanette Rankin Montana állam képviselője az Északamerikai Egyesült Államok parlamentjében, aki nemmel szavazott a háború kérdésében, továbbá azoknak az amerikai államoknak a nőszavazói és állami nőképviselei és nőszenátorai, akik kivétel nélkül békés politikát sürgettek. Példa rá Finnország nőszavazói és parlamentjének nőképviselei, Dánia és Norvégia szavazójogukkal békés politikát sürgető női, Ausztráliai nőszavazói, akiknek 1916-ban sikerült a kötelező katonai szolgálat javaslatát megbuktatni. Politikai jog birtokában levő nő nemcsak, hogy nem uszított háborúra, hanem mindenütt nemzeti és nemzetközi békéért szállt síkra, E történelmi tények dokumentumai egyelőre a censorok kezén sikkadtak el.

Fogalomzavarban szenved, aki a nők politikai (egyenjogúsítása és az állandó béke biztosítása közti összefüggés megdönthetetlen igazságára az olasz, orosz, román és montenegrói fejedelmi családok egy-egy háborúra uszító nőtagjának példájával cáfol.

E koronás hölgyeknek ép oly kevésbé volt politikai joguk és felelősségük, mint Horvát Mária napszámosasszonynak. Az ő háborús uszításuk tehát csak fejetejére állított logikával szolgálhat annak cáfolására, hogy a politikai jogok felelősségével felruházott nők a békét szolgálják.

Ezekkel a koronás hölgyekkel szemben állanak a politikai jogot tényleg gyakorló koronás nők: Hollandia királynője és Luxemburg fejedelmi úrnője. Ezek bezeg nem uszítanak háborúra, Luxemburg hercegnője, ifjú leány létére még a sablonos hazafiság frázisainak is ellen tudott állni, kis birodalmát meg' tudta óvni Belgium szörnyű sorsától.

A nők politikai jogainak megszerzésére törekvő, 26 állam milliányi öntudatos asszonyait összefoglaló szervezetek kivétel nélkül a békét és a nemzetközi egyet-

értés fentartását és megerősítését szolgálták a háború kitörése napjától mindmáig. Nemzetközi szervezetük fennmaradt és állandóan fentartotta és közvetítette az összeköttetést a két háborús párt egymást megértő és a habomtól, egyaránt sújtott női közt. Nemzetközi lapjuk a legigazabb testvériség frázis nélküli demonstrációja, közös fájdalmak kifejezője, az emberi faj jövőjét biztosító nemzetközi elhatározások kincsesládája.

Sorsfordító korunk komolyságának könnyelmű arculcsapása e ténnyel szemben — melynek dokumentumai ugyancsak a censorok kezén sikkadnak el — azt állítani, hogy »a világ leghíresebb feminista egyesülete, a londoni suffragetteké, háborús lázban örvongött«. A világnak egyetlen egy feminista egyesülete sem uszított háborúra. Ennek igazolására a nemzetközi demonstrációk egész sorozata és kötetekre menő irodalmi manifesztációja áll rendelkezésünkre.

Két szál angol suffragette »örvongött háborús lázban«, névszerint Mrs. Emmeline és Aliss Christabel Pankhurst. Úgyes ripacsigazgató ugyan »a világ leghíresebb feminista egyesületét« alakíthatná e két nővel, mint ahogy két kóristája győzedelmes hadsereget ábrázol. De az emberiség legsúlyosabb problémáját ezzel az elkereszteléssel nem intézhetjük el a világ: színpadján, ahol az elvérző emberiség a maga legnagyobb tragédiáját játssza. Pankhurstné és Christabel leányának egyesülete még a háború előtt feloszlott, azóta sem szerveződött újra. Ez az »egyesület« csupán antifeminista érvekben szükkölködő antifeministák fantáziájában él.

A tényleges suffragette egyletek, mint a Sylvia Pankhurst elnöksége alatt lévő East London Suffrage League, a Sir French tábornok nővére, Mrs. Charlotte Despard vezetése alatt álló Wornens Freedom League és a Mrs. Pethick Lawrence vezetése alatt működő United Suffragists egyesületé, valamint Nagybritannia összes többi választójogi szervezete minden lehető megtett 1914 augusztus 4-ike előtt, hogy Anglia ne vegyen részt a háborúban, azóta pedig a háború befejezésének érdekében. Politikai jogtalanságukban látják törekvéseik sikertelenségének túrhetetlen akadályát.

A politikai egyenjogúsítást az utóbbi évtizedekben oly szenvedélyesen sürgető nővilág az erőszak uralmának korunkhoz méltatlan állapota ellen lázadt. Az erőszak uralmának ikertünetei: a nők politikai, gazdasági és társadalmi jogtalansága és a szárazföldi» tengeri és levegőbeli militarizmus. Azok a nők, akik az egyik tünet ellen küzdenek, nem szolgálhatják a másikat, mint ahogy a minden rendbeli militarizmus szinte ellenségei az eiőszak uralmának a nők jogfosztottságában rejülő intézménye ellen is állástfoglalnak. A politikai jogot felelősség mellett gyakorló nők milliói. közül trónon ülő uralkodóktól proletárig egyetlen egy sem akadt, aki háboiura uszított volna. Nem akadt a politikai jogok megszerzésére szervezett nők milliói között sem. Ez örök időkre súlyos jelentőségű, történelmi tény marad. Emmeline és Christobel Pankhurst még lélekben sem tarto-

zott a Nők Választójogi Világszövetségéhez, amikor pedig még egyesület állt mögöttük, mert az ő destruktív módszerüknek nem volt helye az erőszak minden tünete ellen állást foglaló világszervezetben. E két nő békében is kivételes, férfiutánzó módszerrel dolgozott, most is hű maradt férfias tempóihoz.

A politikai jogok birtokában levők és az e jogok megszerzésére törekvő milliók mellett most még az e két kategórián kívül eső óriási asszonytömeg békeakarát kell elemeznünk. E táborból valók a családi befo-lyással bíró, de politikai jogok felelőssége nélküli Elenák, Máriák, Alexandrák és a montenegrói királylányok. Ezzel a félmaroknyi nővel szemben áll a világi százmilliónyi asszonyserege. Az ezer sebből vérző: fiát, férjét, fivérét, barátját, leendő gyermekének apját sirató, féltő asszonytábor. A hadviselés minden szörnyűségén átviharzott, hontalanná vált asszonyok hada. A pokol minden kínját átélt anyák néma tömege. A nemzetek gazdasági és társadalmi terheinek súlya alatt roskadozó emberi voltából majdnem kifordított nőtársadalom.

Az Elenák és Máriák viselkedése mellett is ezeknek az asszonymillióknak a szenvedéseiből merítem a nők békehajlandóságáról vallott meggyőződésemet.

Tessék a világi összes asszonyait megkérdezni: ha tőlük függne, tennének-e róla, hogy soha többé ne legyen háború. Meglesz a válasz arra a kérdésre, kinek a nevében állítom, hogy a nők az örök béke generációját nevelnék fel. Ha csak egy pillanatra szóbeli vagy írásbeli kifejezésre juthatna az asszonyok világszerte kormányzarsnokság és a militarizmus minden erőszakosságával elnyomott békekívánsága: senki sem merné megforgatni az emberi faj anyáinak szívében a tört, gúnyos kétkedéssel kérdezve: vajjon békegenerációt nevelnének a nők, ha rajtuk állana.

Az Elenák és Christabelek szavának van krónikása, a világ sajtója buzgóH jegyzi fel tetteiket. Ahol a társadalmi hatalom egyoldalúan férfias, az értékméreték is egyoldalúak. Ezért elismerésre és érvényesülésre azok a nők számíthatnak, akik elkorcsosodott nőiességgel a férfiszempont napi börszóján kelendő értékekkel ékesítik magukat.

Ezért sírnak az Elenákról, Christabelekről. Róluk ezért szabad írni. De pl. az 1914 novemberében békeagítáció miatt fogházba zárt francia nőkről, a békeagítáció miatt három havi fogházban sínylődött német Lilly Janaschról, a magukat a katonákat szállító vonatok elé dobó olasz nők ezreiről és a világ minden részében tehetetlenségtől megtörtén gyötrődő anyák millióiról nem írnak, nem szabad írni. Cecilia Németország trónörökösneje, Mary angol királyné és más politikai hatalommal nem rendelkező .fejedelmi asszony sóhajos békevágyódását épen úgy elsikkasztják a közvélemény előtt, mint a sarki bódé előtt halálrafaradt proletárszszony háború-gyűlöletének kifejezését.

De azért ők léteznek és békevágyó és e béke-

akaratum világos azok előtt, akik a cenzúra és hatalmi erőszak minden eszközével telepített ércfalakon keresztül is meg tudják látni az igazi nőt, az emberi faj anyját. Ha neki idejében lett volna politikai joga, akkor tudta volna, hogy gyermekei megvédése érdekében első és legfontosabb feladata az erőszak egyéni, társadalmi és nerrzetek közti uralmának megszüntetése s a jog uralmának, civilizációt alapozó, életet, kultúrát és gazdasági javakat biztosító trónraültetése. Most fiaik életével, leányaik reményének elpusztításával, a maguk testi-lelki szenvedésével fizetnek, amiért túlsoká négyfal közé zárták magukat, ahová nem juthatott el az a tanulság, hogy békeidőben a parlamentekben politikai hatalommal építik fel a háborúnak az emberiség elpusztítására vezető masinériáját. A nőnek választójogot kell adni, hogy az emberevő masinéria leszerelésénél közreműködhessenek, mert a férfiak egymagukban erre a munkára nem képesek.

B. Sch. R.